

nissen bestaan, zijn deze laatste en de Gothische kunst door tegenstellingen gescheiden. De Gothische kunst is juist geboren uit die tegengesteldheden, uit die omkeering van problemen.

De geboorte van de Romaansche kunst is, evenals die van de Grieksche, voorafgegaan door een langzame, bijna ongrijpbare werkzaamheid. Ze is te danken aan verre invloeden van groote verscheidenheid, die in een bepaalde omgeving zich vermengende en tot samenklank komende in den mysterieuzen smeltkroes van de 12de-eeuwsche ideologie, een nieuwen vorm hebben aangenomen, die spoedig tot volmaaktheid kwam, om daarna uiterst snel tot verval te geraken. Dat snelle verval van de Romaansche kunst, zoo zal men tegenwerpen, is ideologisch onverklaarbaar, omdat het specifiek christelijke tijdperk pas tegen de 15de eeuw begint te verzwakken. Doch dan verwacht men het christelijke tijdperk met dat van de mystiek van het christendom. De Romaansche kunst komt nog voort uit de mystiek van de Openbaring, hetgeen vaak schijnt te worden vergeten en een belangrijk verschil beteekent. De Openbaring! De primitieve godsdienst, vol van werkzame krachten gericht op de vernietiging van het Beest en vervolgens op den opbouw van een nieuwe wereld en een beter leven. Religie van de groote vizioenairen, rijk aan sterke driften! Romaansche kunst: kunst van de apocalyptische zieners. Tijdperk van de kruistochten. Wat daarop volgt, is de religie van de Evangeliën, hetgeen beteekent onthouding en berusting, aanvaarding van dezen staat der bestaande dingen, het verval van iedere wilskracht. Het dogma komt in de plaats van de mystiek. En zoo maakt men zich geleidelijk op voor de frivole renaissance.

Te Vézelay heerscht de Openbaring nog in haar mystieke kracht. Johannes heeft de eereplaats in relief op het midden van den deurpost. Het overige is achter hem. Hij houdt het lam vast, dat hem altijd begeleidt en dat men heeft willen verklaren als het symbool van Jezus. Een verklaring ingegeven door de Evangeliën. Een toevallig samenvallen van twee gelijke, maar van zin onderscheiden beelden. Het lam van Johannes is de verwachte en gewilde betere wereld van de Openbaring.

Achter den overheerschenden Johannes komen niet, zooals in Chartres, waar het boogveld reeds het verval van de Romaansche kunst doet bespeuren, de vier Evangelisten. Het boogveld van Vézelay geeft de Pinkster-gebeurtenissen weer, apocalyptische herinnering in den zoetelijken stijl van het Evangelie. Een vizioen, een kracht in het lawaai van den grooten wind, die plotseling stuwkracht geeft aan den zwakken tekst.

Het waarachtige karakter van het menschelijke leven, dat is de vervoering en de fierheid in de werkzaamheid, het vizioen van groote dingen waar men zich met kracht en